

Omgevingsvisie Alkmaar 2017-2040

Inspiraakdocument
d.d. 6 juni 2017

LEGENDA

	zee
	binnenduinrand
	groen
	stad
	Metropoolregio Amsterdam
	Stelling van Amsterdam
	nat recreatiegebied
	historisch centrum
	parken
	wederopbouwwijk
	overloopwijk [Alkmaar-Noord]
	dorp
	nieuw dorpscentrum
	hoofdstraat dorp
	veenweidegebied
	Laag Holland
	Westfrieze Omringdijk
	recreatieve fietsroute
	zichtrelatie
	spoor
	station
	strand
	Schiphol
	ontsluitingswegen
	Noordhollandsch Kanaal
	brug / pont
	waterloop
	kanaalzone / smart town
	kanaalzone / smart town
	lange lijnen
	stadsentree
	stadsentree binnenstad
	stadsrand
	ring stadsrand

Deze legenda hoort bij de kaarten op pagina's 10, 18, 24 en 30
In de definitieve versie komt deze legenda op een uitklapvel zodat deze gemakkelijk langs de kaarten te leggen is.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	7
Samenvatting	9
Regionale positie	11
Ambities	13
Algemene ambities	15
Ambitie I: KANAAALZONE ALKMAAR	19
Ambitie II: COMPACTE STAD ALKMAAR	25
Ambitie III: LANDELIJK GEBIED	31
Uitvoeringsagenda	37

Voorwoord

P.M. Anjo vd Ven

Inleiding

Een visie voor een gemeente in ontwikkeling

Alkmaar is een gemeente in voortdurende ontwikkeling. Dat proces van vorming van stad en land vindt plaats in aldoor complexere omstandigheden. Zo hebben in deze tijd steeds meer partijen belang bij ontwikkelingen, onder meer vanwege deregulering en actieve betrokkenheid van de burger. Nieuwe mondiale uitdagingen zoals de klimaatverandering worden alsmaar acuter in het denken over de toekomst. Ook de voortschrijdende ontwikkeling van nieuwe technologische toepassingen beïnvloedt de maatschappij steeds meer. Om de ontwikkelingen in de gemeente in goede banen te leiden is het van belang een gedegen visie op de toekomst te formuleren. Deze omgevingsvisie vormt een ambitieus en helder document dat inspireert en de basis vormt voor de leefbare stad en het aantrekkelijke buitengebied van morgen.

De omgevingsvisie biedt voor iedereen die mee wil bouwen aan het Alkmaar van de toekomst een kader om voortdurend in gesprek te blijven met elkaar: inwoners, ondernemers en ontwikkelaars. De visie verleidt, verenigt en verbindt en laat zien waar Alkmaar voor staat. Alkmaar neemt op basis van de omgevingsvisie als centrale stad van de regio stelling en creëert hiermee een dialoog met regionale overheidspartners.

Strategisch beleidsdocument

De omgevingsvisie is een strategisch beleidsdocument dat betrekking heeft op de fysieke leefomgeving van Alkmaar. In de visie worden strategische keuzes gemaakt voor de toekomstige ontwikkeling van de gemeente. De visie heeft betrekking op meerdere beleidsvelden. Onder meer ontwikkelingen op het gebied van cultureel erfgoed, energie-infrastructuur, landbouw, landschap, milieu, natuur, water, economie, bereikbaarheid, wonen en sociale ontwikkelingen worden meegewogen en beschreven in de omgevingsvisie. Hierdoor vormt de visie een integrale schakel tussen de verschillende beleidsvelden. Daardoor gaat het document veel verder dan alleen een ruimtelijke visie.

De keuze voor een horizon tot het jaar 2040 verduidelijkt het strategisch karakter van de visie en laat zien dat de strategische doelen niet op korte termijn zullen worden bereikt, maar juist op langere termijn zichtbaar worden. De visie biedt een stevig handvat om op op hoofdlijnen sturing te geven aan de ontwikkeling van stad en land.

Omgevingskwaliteit

Met de Omgevingswet wordt ook het begrip omgevingskwaliteit geïntroduceerd. Deze term gaat een stap verder dan de bestaande term ruimtelijke kwaliteit. Zo omvat het begrip naast ruimtelijke kwaliteit ook de mate van leefbaarheid van een gebied en zaken als concurrentiekracht en milieukwaliteit. Het begrip omgevingskwaliteit

weerspiegelt het integrale karakter van de omgevingsvisie.

Het versterken van de omgevingskwaliteit van Alkmaar is het leidend motief van deze omgevingsvisie. In de visie wordt nader uitgelegd hoe de Alkmaarse omgevingskwaliteit in de toekomst kan toenemen en welke ingrepen op termijn nodig zijn om Alkmaar nog aantrekkelijker, leefbaarder en innovatiever te maken.

Wettelijke verplichting

De nieuwe Omgevingswet verplicht alle gemeenten in de toekomst om een omgevingsvisie op te stellen. De omgevingsvisie neemt als ruimtelijk instrument de plek in van de structuurvisie die vanaf 2008 als verplichting gold op basis van de Wet ruimtelijke ordening. De visie is volgens de wet een voor de gemeente zelfbindend instrument. Het geldt als beleidskader voor het opstellen van omgevingsplannen (bestemmingsplannen) en biedt een leidraad voor het samenstellen van relevante uitvoeringsprogramma's die tezamen deel uitmaken van de uitvoeringsagenda.

Participatie

De omgevingsvisie komt tot stand in dialoog met verschillende partijen. Er zijn participatiebijekomsten in workshopvorm geweest in Alkmaar en Grootshermer en er hebben interviews plaatsgevonden met inwoners en bezoekers van De Rijp, winkelcentrum De Mare in Alkmaar-Noord en Overstad. Verder hebben overleggen plaatsgevonden met ondernemers, belangenorganisaties, natuurbeheerders, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, buurgemeenten en de Provincie Noord-Holland. Ook tafelgesprekken met experts en interne informatieronden met raads- en commissieleden en vakambtenaren hebben de inhoudelijke invulling van de omgevingsvisie nader vormgegeven.

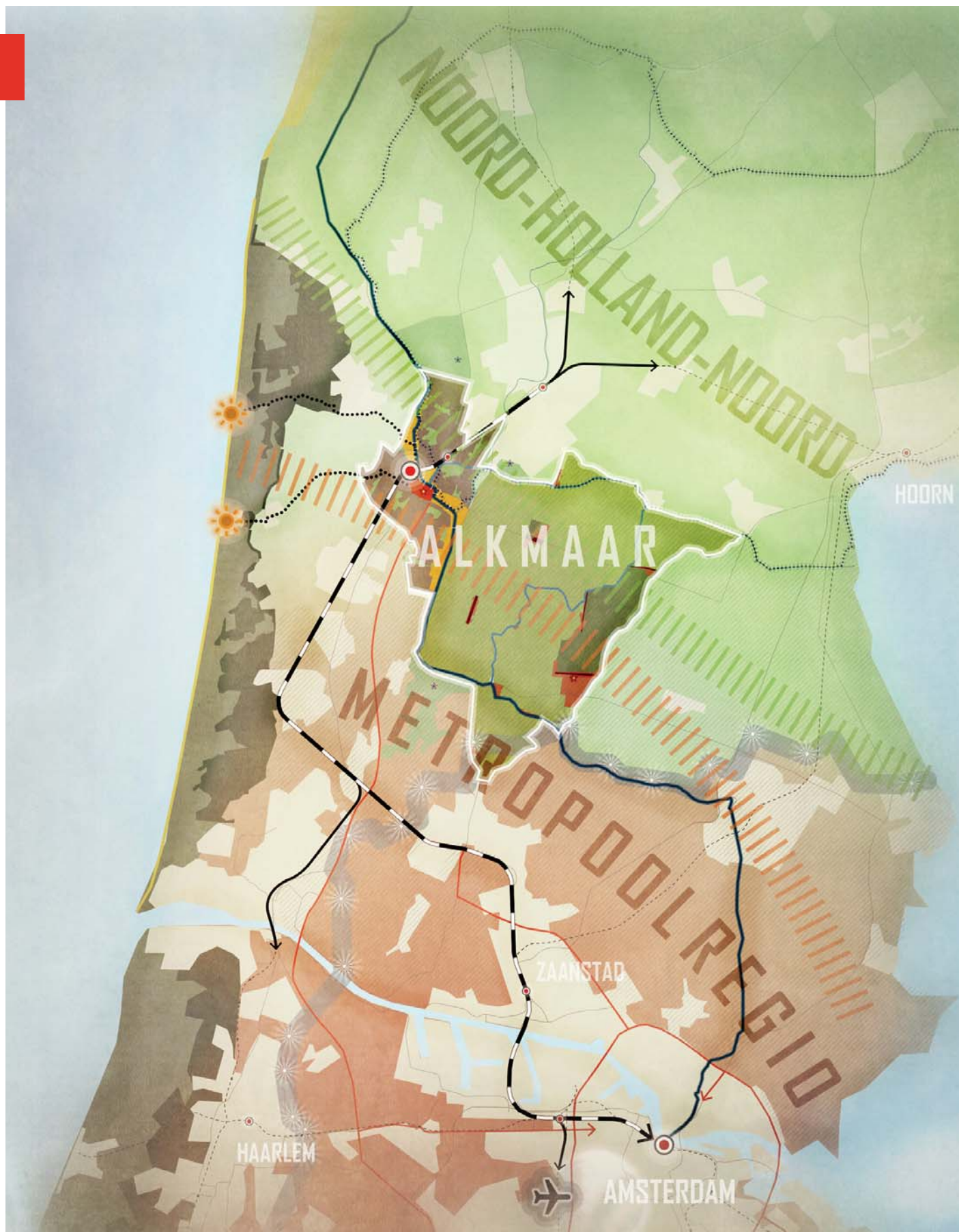
Leeswijzer

De omgevingsvisie is opgezet als een set ambities over de toekomst van de gemeente Alkmaar. De ambities leveren toekomstbeelden op. Ze worden als korte samenvatting aan het begin van het document gepresenteerd om een globaal beeld van de visie te krijgen. Een sterke regionale positionering vormt het startpunt voor het schetsen van toekomstbeelden over zowel stad als landelijk gebied. Trends geven een overzicht van de huidige maatschappelijke ontwikkelingsrichting en Alkmaarse kwaliteiten de sterke punten van stad en land in de gemeente. Verschillende ambities schetsen vervolgens het toekomstbeeld voor langere termijn, waarna middelen (ruimtelijke programma's) volgen die nodig zijn om uitvoering te geven aan de ambities. Deze middelen vormen de uitvoeringsagenda.

Samenvatting

P.M. Marieke Berkens, redacteur

(een legenda vindt u op het uitklapvel op pag 2)

Regionale positie

Alkmaar verbreedt de horizon

Alkmaar is de centrale stad van de regio

en neemt als zodanig het voortouw in ontwikkelingen die de regio aantrekkelijk maken. Dat is belangrijk, want een aantrekkelijke regio is de basis voor iedere succesvolle centrumstad. Alkmaar heeft baat bij zijn strategische ligging in het hart van Noord-Holland: op het scharnierpunt van de dynamische Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland-Noord, en als spil van de Regio Alkmaar. Alkmaar vormt als scharnier een urban hub als springplank naar de metropoolregio vanuit Noord-Holland-Noord.

Metropoolregio Amsterdam

Alkmaar ligt in het invloedsgebied van de Metropoolregio Amsterdam. Door middel van het intercitynetwerk en rijksweg A9 is de gemeente direct met de Metropoolregio Amsterdam verbonden en liggen Amsterdam en Schiphol binnen handbereik van Alkmaar.

De metropoolregio biedt een interessant aanbod aan banen in diverse segmenten, universitair onderwijs en culturele voorzieningen van wereldniveau. Alkmaar heeft de Metropoolregio Amsterdam veel te bieden op de strategische speerpunten:

- toerisme en recreatie
- binnenstedelijk wonen
- bedrijventerreinen, vooral de Boekelermeer

Alkmaar biedt een interessante stedelijke woon- en werkomgeving op de schaal van de aantrekkelijke middelgrote stad. Hoogtepunten hierin zijn de historische binnenstad, de vooroorlogse woongordel, de te ontwikkelen kanaalzone en de aantrekkelijke ligging van de stad ten opzichte van duinen en strand. De Alkmaarse stedelijke voorzieningen en evenementen maken het palet van de metropoolregio compleet. De Alkmaarse toeristische en recreatieve hoogtepunten - en die van de kust - zijn waardevol en aantrekkelijk voor de stijgende stroom toeristen die de metropoolregio aantrekt.

Alkmaar raakt steeds meer verbonden met de Metropoolregio Amsterdam op basis van symbiose: een proces van versterken van elkaars kwaliteiten waar zowel de metropoolregio als Alkmaar krachtiger van worden. Alkmaar zoekt in dialoog met de metropoolregio naar focuspunten om deze kwaliteiten verder te versterken.

Noord-Holland-Noord

Alkmaar heeft een grote aantrekkingskracht op het gebied van Noord-Holland boven de gemeentegrenzen. De woonmilieus in de stad met zijn voorzieningen vormen ook aantrekkelijke vestigingsplekken voor doelgroepen uit Noord-Holland-Noord met een grondgebonden woonbehoefte in een stad met een hoog voorzieningenniveau en een bruisende binnenstad.

Noord-Holland Noord, de regio 'Holland boven Amsterdam', positioneert zich als een gezonde regio met een krachtige uitgangssituatie. De mensen werken, wonen en recreëren in een regio die uitblinkt in agri & food (Greenport), water en (duurzame) energie. De ruimte in de nabijheid van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is een onderscheidende en krachtige kwaliteit.

Regio Alkmaar

De gemeenten rond Alkmaar maken deel uit van de Regio Alkmaar, waarvan Alkmaar de centrumstad is. Inwoners van de regio maken gebruik van de regionale voorzieningen die Alkmaar biedt en profiteren daarmee van de schaalgrootte van de stad. Andersom biedt de regio inwoners van Alkmaar een duidelijke meerwaarde op recreatief gebied, waardoor wonen in Alkmaar nog aantrekkelijker wordt.

De gezamenlijke verdeling van bedrijvigheid versterkt de regio verder. Een goed samenwerkende regio maakt van Alkmaar een sterke centrumstad. Een sterke regio is onmisbaar in het verbeteren van het vervoersnetwerk richting de Metropoolregio Amsterdam en het aantrekken van nieuwe doelgroepen investeerders, inwoners en recreanten.

Regionale doelen

Alkmaar werkt intensief in de regio Alkmaar samen op de genoemde strategische speerpunten, als geheel, ieder vanuit eigen kracht. De gemeente kiest voor het verder verstedelijken van de stad en wil dat met oog voor kwaliteit in stedelijke leefomgevingen doen. Hierdoor worden contrasten tussen de stad Alkmaar en dorpen in de regio zichtbaarder en nemen keuzemogelijkheden voor bewoners over waar en op welke wijze te wonen toe.

Alkmaar zet in op het verder verbeteren van het vervoersnetwerk van en naar de Metropoolregio Amsterdam en richt zich daarbij vooral op de Zaancorridor. Wanneer de vraag naar vervoer daar stijgt kan dat leiden tot het mogelijk maken van hoogfrequent spoor. Ook is het belangrijk dat dagelijkse toevoerlijnen vanuit Haarlem, Den Helder en Hoorn intact blijven in de toekomst.

Alkmaar profileert zich nadrukkelijk als centrumstad van de regio en is vanuit die rol een betrouwbare gesprekspartner met de Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland-Noord. De gemeente neemt het voortouw in regionale samenwerking met als doel het bouwen aan een sterke regio.

Ambities

Ieder zijn eigen verhaal

De stad en het land vormen samen het grondgebied van de gemeente Alkmaar. Beide omgevingen vertellen elk hun eigen verhaal. Voor de stad staat het streven naar het ontwikkelen van een aantrekkelijke stedelijke zone rond het Noordhollandsch Kanaal en het compact houden van de stad centraal. In het landelijk gebied ligt de focus op het bieden van plek en kansen voor innovaties in de agrarische sector en het herkenbaar houden van het landschap.

Verhalende ambities

De verhalende ambities voor de toekomstige ontwikkeling van zowel stad als land komen voort uit maatschappelijke trends en bestaande Alkmaarse kwaliteiten. Met het formuleren van ambitiepunten komen kansen in de stad en het landelijk gebied in beeld die Alkmaar aantrekkelijker en unieker maken en de concurrentiepositie versterken. De ambities fungeren zo als ontwikkelingsdoelen voor de toekomst. De ambities zijn gekoppeld aan mogelijke toekomstige uitvoeringsprogramma's, de middelen om uitvoering te geven aan de ambities in de omgevingsvisie. Ze zijn zo verhalend te gebruiken in gesprekken of in beleidsnotities van partijen die bouwen aan de stad en het land, bijvoorbeeld overheidspartners en de gemeente zelf. De ambities hebben een regionale context en zijn onderling verbonden met andere ambities in het streven naar omgevingskwaliteit.

Algemene ambities

Los van de verhalende ambities, is er sprake van algemene ambities die altijd gelden voor zowel stad als landelijk gebied. Deze zijn beknopt, apart opgenomen. Ze maken het toekomstbeeld compleet en onderstrepen zo het integrale karakter van de omgevingsvisie.

Algemene ambities

Sommige zaken zijn zo vanzelfsprekend bij de ontwikkeling van stad, land en dorp dat deze altijd gelden. De algemene ambities vormen een afspiegeling van de belangrijkste uitgangspunten die een algemeen karakter hebben en daarom altijd van toepassing zijn. Hieronder staan de belangrijkste algemene ambities vermeld.

Rol van de gemeente

De rol overheid verandert langzamerhand. Alkmaar vormt hierin geen uitzondering. In plaats van directe sturing van bovenaf, neemt de gemeente steeds vaker een regierol aan met ruimte voor initiatieven van ondernemers en bewoners. De gemeente geeft ruimte aan het thematiseren van plannen, het vormgeven aan de behoeften van de stad en staat open voor initiatieven van buitenaf. De gemeente houdt hierbij het overzicht over de meerwaarde van ontwikkelingen op structuren van de stad, de hoofdlijnen van de ambities en neemt de regierol op zich bij projectoverstijgende belangen van de stad.

Ondergrond van stad en land

Ondergrond vormt een integraal onderdeel van de omgevingsvisie. Steeds meer functies hebben een plek nodig in de ondergrond, waardoor ondergrondse netwerken steeds uitgebreider worden. Aandacht voor grondwater en bodemkwaliteit is van belang, maar ook het beheer van alle kabels en leidingen. Bovengronds voldoende ruimte beschikbaar hebben voor een gezond leefklimaat betekent dan ook zorgvuldig en creatief omgaan met de schaarse ruimte in de ondergrond. Er wordt inzichtelijk gemaakt wat de gesteldheid en het gebruik van de ondergrond is zodat bij iedere ontwikkeling vooraf helder is welk effect de ondergrond op het betreffende plan heeft.

De gemeente heeft hiernaast specifieke opgaven voor de ondergrond, denk aan bodemdaling, verzilting, klimaatstress en gasopslag. Ook speelt de ondergrond een grote rol in de energietransitie (aardgasloze wijken, geothermie, warmtenet, wko).

Erfgoed

Alkmaar is een gemeente met een cultuurhistorische uitstraling. Daarom is het doel van haar erfgoedbeleid de hoge kwaliteit van het erfgoed behouden en waar mogelijk versterken zoals door herbestemmen en inweving in de openbare ruimte. De uitdaging bij nieuwe ontwikkelingen is om cultuurhistorische waarden niet meer te zien als een struikelblok maar juist als een opstapje naar een beter plan. Door de tastbare resten van ons verleden is het erfgoed een inspiratiebron voor de toekomst. Op basis van een cultuurhistorische inventarisatie en onderzoek, zal in de aanloop naar nieuwe omgevingsplannen bekeken worden welke cultuurhistorische waarden aanvullende bescherming nodig hebben. Voor de historische binnenstad geldt dat de nieuwe ontwikkelingen afgestemd moet zijn op de maat en schaal van de bestaande gebouwen in de binnenstad.

Cultuur

Alkmaar is dé culturele stad boven Amsterdam met een belangrijke regionale functie. De stad beschikt over een complete culturele infrastructuur en biedt ruimte om bijzondere kunstproducties mogelijk te maken. Ook in de openbare ruimte is aandacht voor kunst. Kunst in de openbare ruimte draagt bij aan levendigheid en beleving van de stad.

Bij het opstellen van omgevingsplannen wordt bekeken op welke manier kunst in de openbare ruimte, broedplaatsen, culturele functies en activiteiten kunnen bijdragen aan het ontwikkelen en aanjagen van Alkmaar als bruisende stad, een stad die aantrekkelijk is om in te wonen en werken. Dit kan een tijdelijk of permanent karakter hebben. Initiatieven van culturele ondernemers die hieraan bijdragen worden positief tegemoet getreden, barrières worden zoveel mogelijk weggenomen.

Wonen

De verwachting is dat de woonbehoefte verschuift naar een woningvoorraad in een meer stedelijke context met meer ruimte voor woningen in onder meer het lage en middeldure huursegment, één- en tweepersoons huishoudens en duurdere koopwoningen. De huidige woningvoorraad in (de regio) Alkmaar voorziet nog onvoldoende in de behoefteverschuiving waardoor meer sturing op kwaliteit nodig is bij het toevoegen van woningen aan de voorraad. Er wordt een diversiteit aan woningtypen ontwikkeld aansluitend op de vraag, met zeker ook ruimte voor betaalbare woningen. Ook blijft de gemeente in overleg met de regiogemeenten en de Provincie Noord-Holland om een passende maat te geven aan de ambities van Alkmaar op het terrein van het ontwikkelen van de kanaalzone.

Groen

Een goede leefomgeving is een groene leefomgeving. Daarom streeft de gemeente in haar groenbeleid naar het uitbouwen van de hoofdgroenstructuur, een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van groen en natuur, het leggen van het accent op bomen op basis van structuur en kwaliteit en het maken van groene verbindingroutes. Ook het toevoegen van recreatiemogelijkheden in het groen, het stimuleren van amateurtuincomplexen, kinderboerderijen, groene begraafplaatsen en meer groen op sportterreinen versterken de omgevingskwaliteit.

Verkeer

Een goed, veilig en efficiënt verkeerssysteem is een belangrijke factor voor het bouwen aan een toekomstbestendige gemeente. Het Alkmaarse verkeerssysteem is van regionaal belang, met de ringweg om Alkmaar als voornaam regionaal verdeelpunt.

Er wordt een Visie Mobiliteit en Bereikbaarheid ontwikkeld, met daarin een koers, visie en mobiliteitsagenda. Hierin speelt duurzaamheid (people, planet, profit) een belangrijke rol. In de visie worden per thema kansen en opgaven geformuleerd. De visie gaat uit van plaats voor alle vervoerswijzen (fiets, auto, ov en voetgangers) en keuzevrijheid voor de reiziger, het oppakken van innovatieve oplossingen, het beter benutten van de verkeersruimte en het garanderen van de leefbaarheid in woonomgevingen. Het gebruik van de (elektrische) fiets wordt door de gemeente aangemoedigd. Er is oog voor de verblijfsfunctie van bijzondere plekken in stad en dorp en de doorstroomfunctie van hoofdwegen en de binnenring. Het zoeken naar evenwicht tussen functionaliteit, inrichting en herkenbaarheid van verkeersruimten biedt kansen om de identiteit van wegen en pleinen beter zichtbaar te maken. Ook verkeersveiligheid en sociale veiligheid zijn nodig voor een goed functionerend verkeerssysteem.

Op het gebied van openbaar vervoer beschikt Alkmaar in 2040 over een duurzaam OV-net, hoogfrequente treinverbindingen naar de Metropoolregio Amsterdam en de regio door het verhogen van de vervoerswaarde rond OV-knooppunten.

Duurzaamheid en energietransitie

Alkmaar bouwt op basis van actieplannen aan een duurzame uitvoeringsagenda. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen programma's rond thema's als wonen, transport & mobiliteit, bedrijven en maatschappelijk vastgoed. Een duurzame gemeente houdt óók duurzaam ondernemen in. Verder geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld door de eigen bedrijfsvoering te verduurzamen.

Doel is het verminderen van 20% CO₂-emissie in 2020. Op de route daar naar toe is het streven dat nieuwbouw in de nabije toekomst energieneutraal en aardgasvrij is. Voor de lange termijn wordt voor 2040 wordt gestreefd naar een energieneutrale regio NHN. Landelijke doelstelling is 'aardgasvrij in 2050'. Op korte termijn wordt in Alkmaar met deze warmtetransitie gestart, door aan te sluiten bij natuurlijke investeringsmomenten. Zowel de korte termijn opgave, als de lange termijn doelstellingen worden vertaald naar een energietransitieplan.

Economie

De Economische Visie Regio Alkmaar brengt vier speerpunten voort: het creëren van een gevarieerd aanbod op het gebied van toerisme en detailhandel, het sturen op een duurzame en brede regionale (kennis)economie met energie- en agro sector als profiel, het in evenwicht brengen van de demografische opbouw (inspelen op behoefte aan woningen voor jongeren) en het ondersteunen van samenwerking tussen bedrijven, zorg, onderwijs en gemeenten. Het aantal vierkante meters kantoorruimte in de stad wordt langzaam afgebouwd door middel van transformatie. Het toevoegen van nieuwe detailhandel buiten de bestaande winkelcentra wordt kritisch bezien: nieuwe toevoegingen vinden plaats op basis van behoefte en kwaliteit en ter ondersteuning van (nieuwe) leefomgevingen in de stad. Alkmaar blijft belangrijk als regionale winkelstad.

Woonzorg

Demografische trends wijzen uit dat de maatschappij vergrijsd in de komende periode, met een hoogtepunt rond het jaar 2040. Hierdoor neemt de behoefte aan zorg in de eigen woonomgeving in de toekomst toe. Veranderingen in de zorgsector leiden ertoe, dat steeds meer grootschalige centrale zorgvoorzieningen worden vervangen door kleinschalige gespecialiseerde zorgvoorzieningen. Ook mobiele zorgpunten en maatregelen die ervoor zorgen dat ouderen langer vitaal thuis kunnen blijven wonen, worden steeds belangrijker. De gemeente faciliteert de transformatie in de zorgsector in ruimtelijke zin en streeft naar het bereikbaar houden van zorg in de buurt als onderdeel van een hoge omgevingskwaliteit. Een ander sociaal aspect dat bijdraagt aan een hoge omgevingskwaliteit is de veiligheid van de woonomgeving.

Milieu

Een goede luchtkwaliteit en een akoestisch prettig klimaat dragen in belangrijke mate aan bij een prettige leefomgeving en vergroten het welzijn.

Complete stad

Bovenstaande ambities hebben als doel het goed laten functioneren van Alkmaar als complete stad. De complete stad bestaat uit een stad met gezonde stadsvoorzieningen, een brede werkgelegenheid, een aantrekkelijk aanbod voor bezoekers en prettige leefmilieus voor bewoners, inclusief een gezond sport- en recreatieklimaat.

(een legenda vindt u op het uitklapvel op pag 2)

Ambitie I

KANAALZONE ALKMAAR: Hoera, we hebben een kanaal!

Alkmaarse kwaliteiten

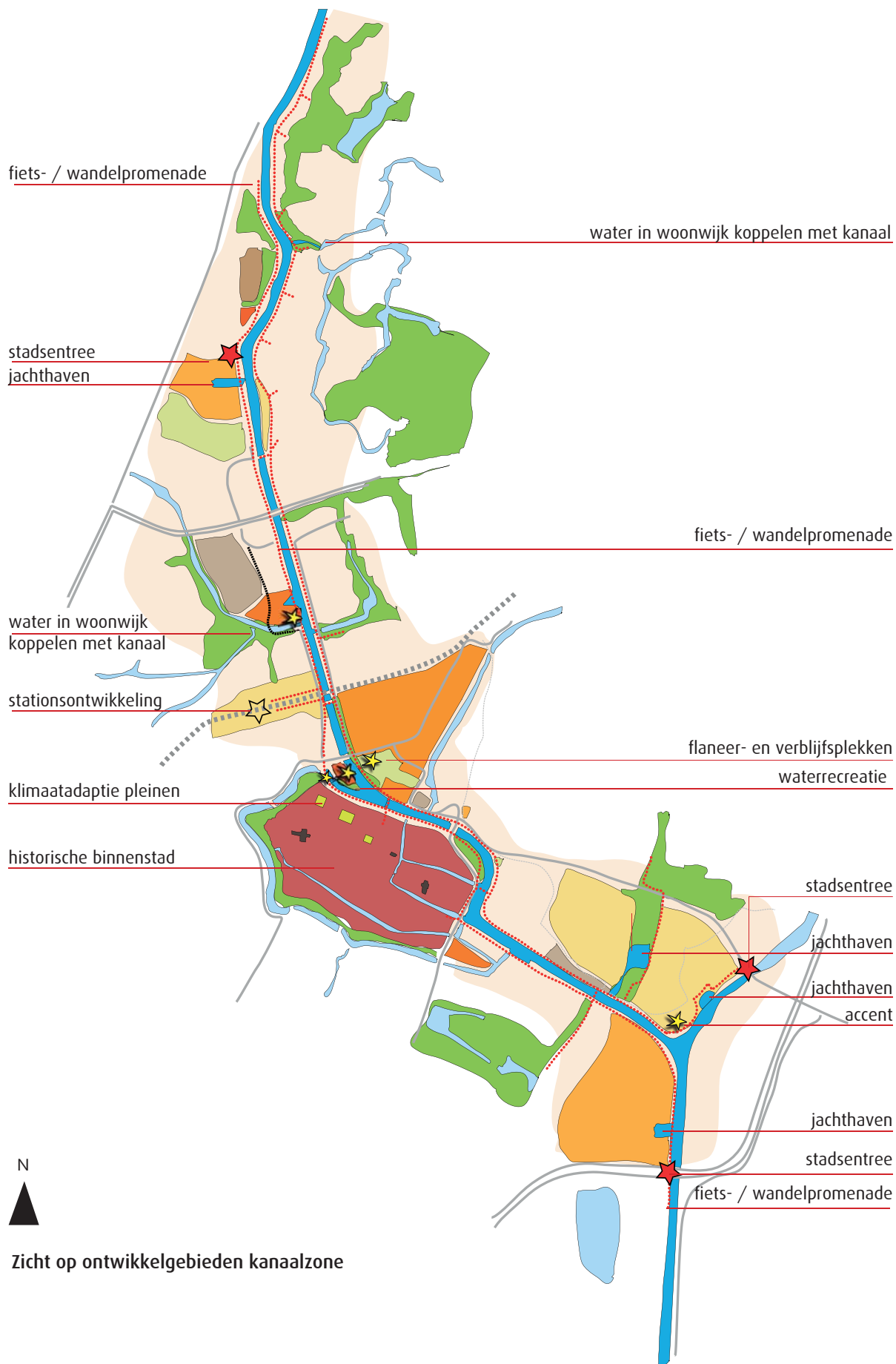
- Alkmaar is een waterrijke stad met op veel plekken een zichtbare en aantrekkelijke koppeling met het water
- De loop van het kanaal vertelt de geschiedenis van de stad en maakt de historische binding van Alkmaar met Amsterdam over het water zichtbaar.
- Het Noorhollandsch kanaal vormt door zijn bijzondere ligging een perfecte dwarsdoorsnede van de stad
- De beleving van de stad vanaf het water is bijzonder door het lage standpunt en het open zichtveld op de omgeving
- Het Alkmaarse water maakt deel uit van een veel groter verbonden recreatief waternetwerk, waarbij Alkmaar havenstad is met aanlegplaatsen voor de pleziervaart en cruiseschepen

Relevante maatschappelijke trends

- Steden ontdekken steeds meer de potentie van water als ruimtelijke kwaliteit
- Water wordt meer en meer ingezet bij een effectieve omgang met de klimaatverandering
- Waterlopen worden sterker benut om de ecologische/ natuurwaarden in de stad te versterken
- Transport over water wordt populairder als alternatief voor transport over de weg
- Er vindt een herwaardering plaats van het wonen in de stad, waarbij de kwaliteit en variatie van de stedelijke leefomgeving steeds belangrijker wordt
- Stedelijk wonen met voorzieningen binnen handbereik wordt steeds populairder
- Woonattracties worden steeds belangrijker voor de aantrekkelijkheid van de stad
- Het opleidingsniveau blijft stijgen; hieraan verbonden ontstaat een grotere mobiliteitsbehoefte
- Er zijn minder eengezinswoningen nodig en meer woningen voor kleine huishoudens

Ambitiepunten

- In de kanaalzone ontstaat een 21ste eeuwse samenhangend stadsdeel
- De kanaalzone vormt als Smart-Town Alkmaar het gebied waar Alkmaar bouwt aan de smart city van de toekomst
- De historische binnenstad en het moderne Overstad vormen de stedelijke hoogtepunten langs het kanaal
- Bedrijventerreinen Oudorp en Overdie en kantoorlocaties langs het kanaal worden getransformeerd tot aantrekkelijke stedelijke leefomgevingen
- Op Bedrijventerrein Boekelermeer ontstaat langs het kanaal vaargebonden bedrijvigheid
- Langs de oevers van het kanaal ontstaan een doorlopende langzaam verkeersstructuur en verblijfsplekken langs het water
- De stationslocatie Alkmaar Centraal vormt onderdeel van het kanaal als stekkerdoos van de Metropoolregio Amsterdam
- Het kanaal wordt omgevormd tot stadsrivier die uitnodigend is en de stad verbindt

Zicht op ontwikkelgebieden kanaalzone

KANAALZONE ALKMAAR: *Hoera, we hebben een kanaal!*

Algemeen

Het ontwikkelen van de stad langs het kanaal biedt voor Alkmaar enorme kansen. De stad maakt van een verouderd industrieel kanaal de Alkmaarse stadsrivier van morgen. Alkmaar geeft hiermee het kanaal een tweede leven als blauwe levensader voor de stad van de 21e eeuw. Hierdoor ontstaat voor Alkmaar de mogelijkheid om te bouwen aan de aantrekkelijke leefomgeving van de toekomst: stedelijk en bruisend, innovatief en slim, lommerrijk en luisterrijk.

De kanaalzone als eigentijds en samenhangend stadsdeel Alkmaar (her-)ontdekt de potentie van het Noordhollandsch Kanaal als belangrijke structuur voor de stad. Alkmaar verstevigt met het ontwikkelen van de kanaalzone de band tussen stad en water.

Langs het kanaal bouwt Alkmaar aan nieuwe leefomgevingen met een uitgesproken stedelijk karakter met een voor de gemeente hoge stedelijke dichtheid. Hiermee versterkt Alkmaar zijn bijzondere rol als stad te midden van een regio met voornamelijk lage bebouwingsdichtheden. De ontwikkeling van het kanaal betekent een impuls voor de hele stad: hier vinden voorbeeldprojecten plaats op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie en ontstaan kleine representatieve bedrijven. De nieuwe stedelijke woonomgevingen zijn niet alleen aantrekkelijk voor Alkmaarders zelf, maar bieden ook een serieus alternatief voor nieuwe doelgroepen, zoals bewoners van de Metropoolregio Amsterdam.

Smart Town Alkmaar

In de kanaalzone wordt onder de noemer Smart Town Alkmaar geëxperimenteerd met smart city-concepten. De stad wordt slimmer gemaakt door nieuwe technologieën te integreren in de leefomgeving, bijvoorbeeld op het gebied van luchtkwaliteit, energietransitie geluidbelasting en hittestress. Dit biedt de mogelijkheid van een continue monitoring van de stad en haar gebruik waardoor informatie ontstaat die helder maakt waar extra maatregelen nodig zijn voor het behoud van een goede leefomgeving. Het ontwikkelen van het 'internet der dingen' als onderdeel van de Smart Town zorgt niet alleen voor een hogere verkeersveiligheid, een betere verkeersdoorstroming en een efficiënter gebruik van parkeerplaatsen, maar levert ook een bijdrage in het bij elkaar brengen van zorgaanbieders en -afnemers. Ook innovatieve thuis- en zorgtechnologieën maken het gebied aantrekkelijk voor een brede groep mensen.

Smart Town Alkmaar zet in op innovatieve vormen van vervoer en parkeren zoals hoogfrequent spoor en buitenruimten die ingericht zijn voor langzaam verkeergebruikers. Alkmaar faciliteert elektrisch rijden en is voorstander van vormen van gedeeld autogebruik, met een lagere parkeerbehoefte als gevolg. Duurzaamheid, alle vormen van mobiliteit en economie versterken elkaar.

Duurzaamheid staat synoniem voor de ontwikkeling van Smart Town Alkmaar: gebouwen die flexibel gebruikt kunnen worden voor meerdere functies en het energieneutraal bouwen zonder aardgas of zelfs het zelf opwekken van energie vormen standaarduitgangspunten voor iedere ontwikkeling in de kanaalzone.

Stedelijke hoogtepunten

De historische binnenstad en het moderne Overstad vormen de stedelijke hoogtepunten langs het Noordhollandsch Kanaal. De binnenstad wordt nadrukkelijker met het kanaal verbonden. Toekomstige herinrichtingen hebben als uitgangspunt het terugbrengen van de historische kadesfeer met flaneer- en verblijfsplekken langs het water. Kleine herontwikkelingen langs de rand van de binnenstad maken deze nog beter herkenbaar en hebben een historiserend en kleinschalige karakter.

Overstad vormt de moderne en grootstedelijke tegenpool van de historische kleinschalige binnenstad. Hier ontstaat aan de rand van de binnenstad een bruisend gebied. Nieuwe pleinen, straten en stedelijke functies maken van Overstad een stedelijke plek waar het prettig wonen, winkelen, werken en verblijven is. Centraal element in Overstad vormt het kanaal met een doorlopende prettige verblijfsruimte en vrij zicht op de binnenstad.

Transformatiegebieden langs het kanaal

Oude kantoorlocaties en bedrijfsterreinen worden getransformeerd tot eigentijdse stedelijke leefomgevingen langs het kanaal en vormen de opmaat naar de stad. Deze leefgebieden worden niet gedomineerd door grondgebonden woningen, kennen slimme parkeeroplossingen waarbij de auto niet langer dominant is in straten en pleinen en beschikken over een voldoende groene uitstraling. Het is belangrijk dat het gebied stedelijk aanvoelt. Aan het kanaal wordt daarom niet alleen gewoond, maar ook gewerkt en gerecreëerd. Vanzelfsprekend zijn deze leefgebieden altijd op het kanaal gericht. Daarnaast worden nieuwe kwaliteiten toegevoegd aan de bestaande woon- en werkgebieden die in de directe nabijheid van het kanaal liggen door het water van het kanaal deze gebieden in te trekken. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om het water van het kanaal in te zetten als onderdeel van recreatieve natte netwerken en als transportalternatief voor vervoer over de weg.

KANAALZONE ALKMAAR: *Hoera, we hebben een kanaal!*

De ontwikkeling van deze gebieden vindt grotendeels organisch plaats op basis van initiatief van marktpartijen en zelfbouwers. De gemeente moedigt ontwikkelingen in transformatiegebieden aan en speelt een actieve rol in het wegnemen van barrières. Essentieel voor het realiseren van een goed functionerende en aantrekkelijke kanaalzone en het verhogen van de omgevingskwaliteit is dat de projecten in de zone met elkaar verweven zijn en de ruimtelijke structuur versterken. Op te stellen deelvisies geven daarom tijdig inzicht in de gewenste ontwikkelingsrichting en inspireren de markt om samen te bouwen aan de nieuwe stad langs het kanaal.

Aantrekkelijke kanaaloeveren

Langs het kanaal liggen diverse hoofdadrs van de verkeerstructuur van Alkmaar. Ze vormen de entrees van de stad voor auto's, bussen, fietsers en voetgangers. Dit leidt op veel plaatsen tot brede stroken asfalt en bestrating. Wanneer de stad zich kwalitatief hoogwaardig langs het water wil ontwikkelen is het noodzakelijk deze verkeersstromen op een andere manier te organiseren.

De oevers van het kanaal worden vormgegeven als uitloopgebied van de stad. Hierdoor ontstaat een meerwaarde van de kanaalzone voor de hele stad. Ook bestaande woonwijken als Oud-Overdie, Schermereiland en Huiswaard profiteren mee van het aantrekkelijker worden van de kanaalzone.

De woningbouwontwikkelingen in de kanaalzone zijn kostendragers voor investeringen in de openbare ruimte. Langs het kanaal wordt een aantrekkelijk verblijfs- en flaneergebied vormgegeven met een fietsroute die de verschillende stadsdelen beter met elkaar verbindt. Belangrijk onderdeel hierin is het verbinden van station Alkmaar per fietsroute met de binnenstad en de kanaalzone. Hierdoor komt het station binnen bereik te liggen van grote delen van de kanaalzone, waardoor de zone ook aantrekkelijk wordt als vestigingsplaats voor doelgroepen vanuit de Metropoolregio Amsterdam.

Herontwikkelen stationsomgevingen

Station Alkmaar speelt met de aansluiting op het nationale intercitynetwerk een centrale rol in het succesvol ontwikkelen van de stad en de kanaalzone. De stad zet daarom in op een verdere frequentieverhoging van het aantal treinen richting de Metropoolregio Amsterdam. Het streven naar hoogfrequent spoor komt alleen van de grond als er voldoende gebruikers wonen en werken rond de stations langs de Zaancorridor richting Amsterdam.

Het ontwikkelen van de kanaalzone levert hieraan een belangrijke bijdrage door compact en stedelijk te bouwen en fietsroutes nadrukkelijk te koppelen als onderdeel van de vervoersketen. Rond station Alkmaar vindt daarom een herontwikkeling plaats gericht op stedelijk wonen en werken, aangevuld met commerciële functies die het gebruik van het station stimuleren. In de stationsomgeving is de stedelijke kwaliteit hoog: het station wordt beschouwd als belangrijke stadsentree van Alkmaar.

Ook rond station Alkmaar-Noord wordt de stationsomgeving stedelijker vormgegeven. Hier ontstaat ruimte voor nieuwe woningen en stedelijke functies. Uitgangspunt is behoud van de P+R-functie zodat het station ook vanuit de regio aantrekkelijk blijft als overstappunt.

Noordhollandsch Kanaal als Alkmaarse stadsrivier

De focus op het Noordhollandsch Kanaal verschuift van industrieel transportkanaal naar uitnodigende stadsrivier. Het kanaal is in het verleden niet bijzonder succesvol gebleken in het onderscheiden van Alkmaar als centrumstad van Noord-Holland-Noord. Met de transformatie van het kanaal naar stadsrivier, maakt Alkmaar het kanaal alsnog synoniem voor een succesverhaal dat de stad in de toekomst concurrerend en aantrekkelijk maakt.

De stadsrivier is goed in de stad ingepast door middel van aantrekkelijke verblijfsplekken en een doorgaande groene promenade voor langzaam verkeer. De stadsentrees langs het kanaal (Leeghwaterbrug en omgeving PEN-dorp) zijn duidelijk afleesbaar als markering van het bijzondere gebied in de stad dat het kanaal is. Aantrekkelijke bebouwing met groene plekken en pleinen zorgt voor een doorlopend stedelijk lint als begeleiding van het kanaal. Er komt ruimte voor aanlegplekken en haventjes in de luwte van het kanaal of kleine insteekhavens. Met het groeien van de stad wordt het noodzakelijk nieuwe verbindingen over de stadsrivier te slaan die stadsdelen aan beide zijden beter met elkaar verbinden. Er worden mogelijkheden onderzocht om het kanaal over het water beter bereikbaar te maken vanuit bestaande woonwijken.

(een legenda vindt u op het uitklapvel op pag 2)

Ambitie II

COMPACTE STAD ALKMAAR

Alkmaarse kwaliteiten

- Alkmaar wordt omgeven door aantrekkelijke natte recreatiegebieden zoals Alkmaardermeer, Geestemerambacht en Noordzee
- Alkmaar is compact gebleven met een heldere scheiding tussen stad en landelijk gebied waardoor het landelijk gebied altijd binnen 10 minuten fietsen bereikbaar is vanuit de stad
- Op het uiteinde van de Alkmaarse standwal ligt de historische stad met waardevol erfgoed en een levendige binnenstad
- Alkmaar ligt in de luwte van de Randstad op de overgang van Noord-Holland-Noord naar de Metropoolregio Amsterdam
- De stad beschikt met een ringweg over een goed uitgebouwde regionale verkeersknoep en goede bereikbaarheid voor de regio
- Alkmaar beschikt over veel groene en waterrijke woonwijken
- Iedere Alkmaarse wijk beschikt over een eigen buurtpark
- De rijke ontwikkelingsgeschiedenis van de stad is op veel plekken nog goed af te lezen
- Alkmaar is kennisstad op het gebied van duurzame energie
- Als centrumstad beschikt Alkmaar over veel culturele, medische en onderwijs voorzieningen voor bewoners en bezoekers
- Alkmaar heeft een gevarieerde economische structuur en excelleert in de energiesector
- Alkmaar heeft een centrumfunctie op het gebied van recreatief winkelen in Noord-Holland-Noord

Relevante maatschappelijke trends

- De samenleving globaliseert, hierdoor neemt de behoefte aan eigen identiteit en lokale oriëntatie toe bij mensen
- Winkelen richt steeds meer op beleving
- Toerisme neemt toe en wordt steeds belangrijker voor de economie
- Het klimaat blijft op lange termijn veranderen: het weerbeeld wordt extremer
- Het aantal ouderen en alleenstaanden neemt tot 2040 aanzienlijk toe
- Technologische vooruitgang leidt tot aanpassingen in de fysieke leefomgeving
- Het Nieuwe Werken beïnvloedt het stadsleven en de mobiliteit

Ambitiepunten

- Kwaliteit als leidraad voor opvangen verdichting
- Kwaliteit als leidraad bij transformatieopgaven en het creëren van nieuwe stedelijke woonomgevingen
- Toekomstbestendige na-oorlogse wijken
- Leefbare stad met een park in iedere wijk en het verbreden van de kwaliteit van de openbare ruimte
- Het versterken van de identiteit van de stad door het verbeteren van stedelijke structuren
- Gezonde stad met toekomstperspectief
- Klimaatbestendige stad
- Het verduurzamen van de stad
- Uitbouwen kennisknoep Alkmaar en diversiteit aan werkgelegenheden
- Alkmaar profileert zich op het gebied van ICT- en big-data-toepassingen

COMPACTE STAD ALKMAAR

Algemeen

Alkmaar maakt optimaal gebruik van de schaalgrootte van de stad en beschouwt de relatief kleine schaal van de stad als duidelijk pluspunt. De keuze om niet verder uit te breiden, houdt het omringende landelijk gebied vrij van stedelijke bebouwing. De keuze houdt in dat alle stedelijke ontwikkelingen worden opgevangen in de bestaande stad. Op termijn leidt dit tot verdere verdichting van de stad. Uitgangspunt is daarom dat verdichting geen doel op zich is, maar alleen acceptabel is wanneer deze bijdraagt aan de structurele kwaliteit van de stad en daarmee de omgevingskwaliteit positief beïnvloedt.

Kwaliteit als leidraad voor opvangen verdichting

Alkmaar maakt de keuze om alle ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken op te vangen binnen de bestaande stad. Daardoor wordt Alkmaar een compacte stad. Dat houdt in dat er veel activiteiten en ontwikkelingen plaatsvinden in een beperkt beschikbare ruimte. De stad wordt dichter bebouwd door plekken in de stad te ontwikkelen die momenteel een matige (ruimtelijke) kwaliteit hebben. Daarbij kiest de gemeente in hoofdzaak voor het concentreren van stedelijke ontwikkelingen in de kanaalzone. Ontwikkelingsplannen buiten de kanaalzone worden altijd en in ieder geval beoordeeld op hun meerwaarde voor de stedelijke structuur, de buurt en het effect op de ontwikkelingen in de kanaalzone. Grootschalige verdichting buiten de kanaalzone is geen uitgangspunt. Het behoud en verder verbeteren van de leefbaarheid is het uitgangspunt in bestaande woonwijken. Onderdeel hiervan is het behoud van ruimte voor groen en parkeren. Door verdichting zal de stedelijkheid van Alkmaar toenemen, waardoor de druk op de openbare ruimte - het stedelijk groen en de leefbaarheid in het algemeen - zal stijgen. Het bij verdichting waarborgen van kwaliteit van de openbare ruimte, parken, water en groene routes als onderdeel van de openbare ruimte waarin bewoners elkaar ontmoeten, is essentieel bij het verkrijgen van een leefbare en gezonde stad. Ook het behoud en beter beleefbaar maken van erfgoed in de bestaande wijken speelt een belangrijke rol bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Toekomstbestendige na-oorlogse wijken

Alkmaar zet zich in om bestaande woonwijken in de toekomst aantrekkelijk te houden. De na-oorlogse wijken bestaan uit wederopbouwijken uit de jaren '50 en '60 en uit overloopwijken uit de jaren '70 en '80. Beide wijktypen blijven ook in de toekomst aantrekkelijk door in te zetten op een herwaardering van de bestaande kwaliteiten: veel groen, een aantrekkelijke openbare ruimte en kleinschalige woonbuurten.

Op Overloopwijken in Alkmaar-Noord ligt een bijzondere focus. Deze wijken worden duurzamer en toekomstbestendig gemaakt.

De openbare ruimte speelt hierin een belangrijke rol. De gemeente maakt concepten om het straatbeeld en doorgaande routes richting binnenstad en buitengebied aantrekkelijker te maken. De woningen in deze wijken kennen een heldere opgave op het gebied van energietransitie.

Leefbare stad met kwaliteit van parken en openbare ruimte

Een echte karakteristiek van Alkmaar is de grote hoeveelheid groene parken. Iedere wijk beschikt over een eigen park. Nieuwe parken worden toegevoegd op plekken waar nieuwe buurten ontstaan, zoals in de kanaalzone. Parken worden samen met bewoners gethematiseerd en uitgewerkt waardoor parken meer toevoegen aan de persoonlijke beleving van huidige en toekomstige gebruikers en daardoor onderling meer onderscheid vertonen. Ook voor pleinen geldt dat deze meer zijn dan alleen onbebouwde delen van de stad. Pleinen vormen de eigentijdse marktplaatsen van de stad en dagelijkse ontmoetingsplekken voor de buurt met kleinschalige horeca, culturele en zorgfuncties. De focus van ontwikkeling ligt op het inrichten van deze pleinen als het exclusieve domein van ontmoeten en verblijven.

Identiteit en stedelijke structuren

De Alkmaarse binnenstad behoudt in de toekomst haar historische karakter. Op plekken waar dat te wensen overlaat, streeft Alkmaar naar het terugbrengen van het karakter en sfeer. Dit versterkt de aantrekkelijkheid van de binnenstad voor bewoners en bezoekers van de stad. Alkmaar zet in op het trekken van meer toeristen en dagjesmensen, waarbij de binnenstad als grootste trekker geldt. Als visitekaartjes van de stad vormen stadsentrees, stadsranden en lange lijnen bij uitstek de kwalitatieve uithangborden van de stad. De stadsentrees en lange lijnen door de stad vergroten de afleesbaarheid van de stad en daarmee de identiteit van Alkmaar. Dit leidt tot een hogere binding van bewoners en gebruikers met de stad.

Naast de plekken rond de overgang van stad naar land en van buitenwijk naar binnenstad vormen ook de stations Alkmaar Centraal en Alkmaar-Noord de stadsentrees. Het zijn plekken waar dagelijks veel mensen langskomen. Hierdoor spelen de entrees een belangrijke rol in het beleven van de stad. Verdichtingsinitiatieven worden gebruikt als middel om lange lijnen te versterken en stadsentrees te thematiseren. Het thematiseren draagt bij aan een vergrote leesbaarheid van verschillende plekken in de stad. De lange lijnen worden gevormd door belangrijke dagelijkse of recreatieve routes, vaak herkenbaar als historische routes. Het versterken van deze lange lijnen is een opgave die vorm zou kunnen krijgen door het aantrekkelijk begeleiden van een lijn in de vorm van bebouwing, groen en water of het aantrekkelijker maken van de openbare

COMPACTE STAD ALKMAAR

ruimte. Ook een verruiming van functies kan de kwaliteit van een lange lijn positief beïnvloeden.

Een gezonde stad met toekomstperspectief

Alkmaar is een stad die uitnodigt tot gezond leven. De gemeente zet daarom in op het bereikbaar houden van zorg in de stad. Kleinschalige zorglocaties in wijken en buurten maken het mogelijk dat ouderen langer vitaal thuis kunnen blijven wonen. Het ziekenhuis in de Alkmaarderhout wordt uitgebouwd tot grote moderne regionale zorgvoorziening die de centrumfunctie van Alkmaar benadrukt. De stad profileert zich als sportstad op landelijk niveau en geeft invulling aan de sportbehoefte van bewoners van stad en regio. De openbare ruimte wordt sportvriendelijk ingericht om bewegen en ongeorganiseerd sporten aantrekkelijker te maken en het gebruik van de openbare ruimte te stimuleren. Dat kan in parken, maar ook op pleinen, in plantsoenen, langs kaden en in straten. De ontwikkeling van het Olympiapark wordt voortgezet en geeft verder vorm aan Sportstad Alkmaar.

Het elektrisch fietsen als onderdeel van een gezonde levensstijl wordt ondersteund door de aanleg van aantrekkelijke fietspaden naar de binnenstad, OV-knooppunten en recreatiegebieden. In samenwerking met de regio onderzoekt de gemeente een regionaal fietssnelwegennetwerk.

Klimaatbestendige stad

Met het oog op klimaatverandering zijn maatregelen nodig om de negatieve effecten van hevige regenbuien en hittestress op te vangen. Vooral in een compacte stad is dit van belang omdat verdichting resulteert in minder ruimte voor opvang van water en groei van hittestress op warme dagen. Naast de negatieve economische gevolgen van wateroverlast, heeft hittestress een zeer negatieve invloed op de gezondheid. Vergroenen draagt bij aan het oplossen van beide vraagstukken. Het groen kan water opvangen en vermindert de hittestress. Het vergroenen van de 'vergrijzde omgeving' is hierbij een goed startpunt. Dit geldt zowel voor het openbaar gebied als particuliere terreinen. Een afweging tussen het ruimtegebruik voor verblijfs- en verkeersdoeleinden en groen zal nadrukkelijker gemaakt moeten worden met als focus meer ruimte voor groen en water. Het goed afwikkelen van verkeersstromen kan op verschillende manier worden vormgegeven. De inrichting ten behoeve van verkeer wordt nadrukkelijk opgepakt vanuit een integrale afweging, waarbij steeds de balans moet worden gezocht tussen verkeersstromen, woonkwaliteit en klimaatadaptatie. De ambitie ligt dus hoger dan een niet integrale aanpak vanuit bestaande richtlijnen. De klimaatverandering leidt ook tot droogte. Dit kan tot grote (economische) problemen leiden. Door een te lage grondwaterstand kan schade optreden aan gebouwen die niet onderheid zijn, met name historische gebouwen.

Bijsturen kan door het inlaten van water. Dit heeft gevolgen voor de waterinfrastructuur. Nader onderzoek is nodig om te bekijken hoe in de toekomst problemen te voorkomen.

Het verduurzamen van de stad

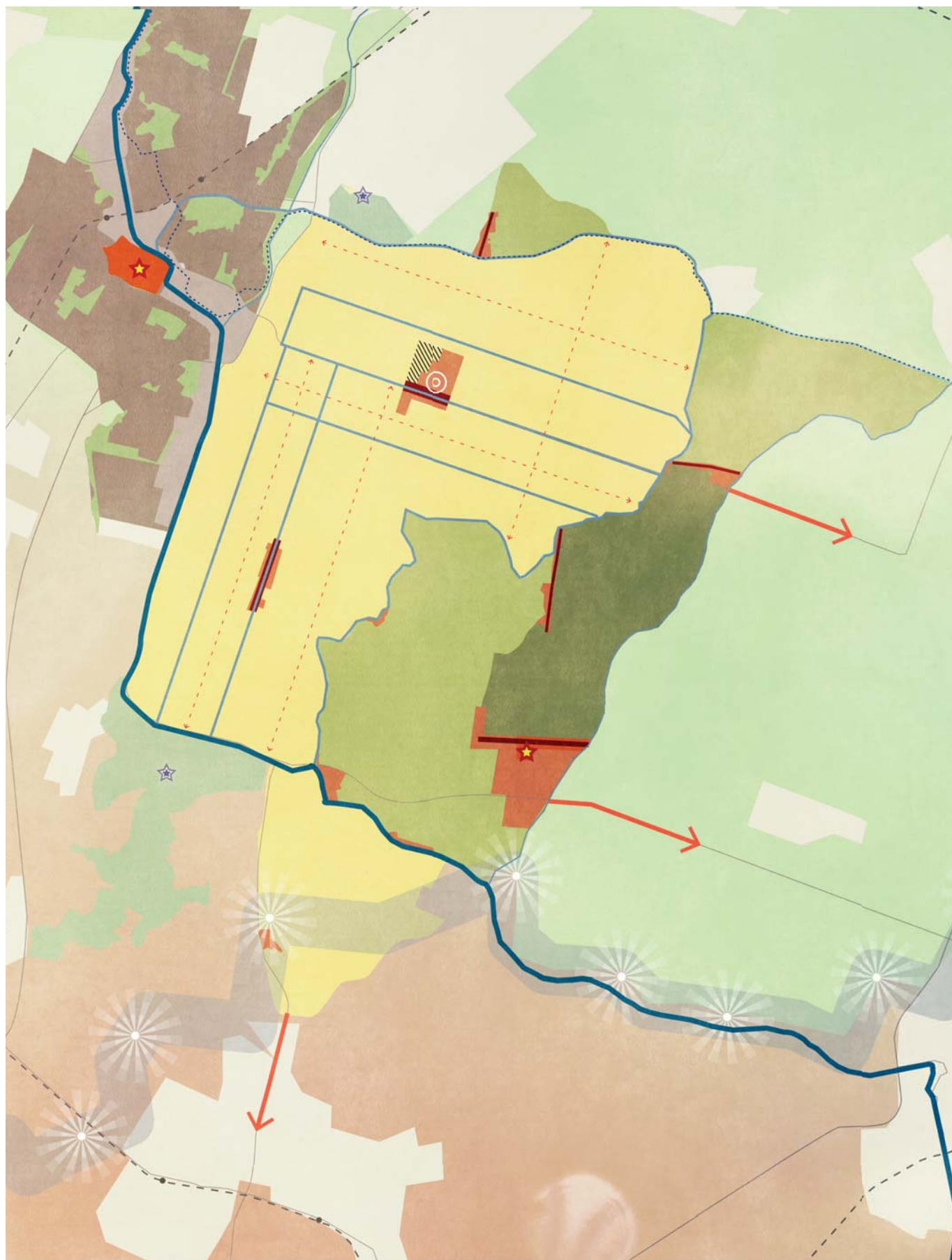
Het Alkmaar van morgen is een duurzame stad. Nieuwe bebouwing is energieneutraal en wekt op termijn zelfs energie op. Het HVC-net wordt uitgebreid in de stad en wordt het duurzaamste warmtenet van Nederland. De stad geeft haar kennisvoorsprong op het gebied van duurzame energie verder vorm door het stimuleren van experimenten en initiatieven op het gebied van biovergassing en het werken met restwarmte afkomstig uit afvalverbranding. Op het gebied van verkeer, stimuleert de stad het gebruik van (elektrische) fietsen en wordt ingezet op het verder verduurzamen van het OV-net. De stad blijft per auto toegankelijk. Wel wordt per deel van de stad bekeken welke modaliteit leidend is op een bepaalde plek zodat deze wordt begeleid door een passende openbare ruimte.

Het opwekken van duurzame energie kan in bepaalde gevallen gevolgen hebben voor de omgeving. Zonnepanelen en windmolens beïnvloeden de ruimtelijke beleving en daarmee de leefkwaliteit. Warmte-koude opslag en geothermie hebben gevolgen voor de ondergrond. Voor bestaande bebouwing bestaat een opgave van aanpassen van de woningen aan nieuwe vormen van energie. De opgave voor nieuwbouw bestaat uit het direct inpassen van de toepassing van duurzame energie. Om te kunnen overzien welke transities er in Alkmaar nodig zijn worden alle mogelijkheden in beeld gebracht. Daarna kunnen keuzes worden gemaakt over welke vorm van duurzame opwekking het meest geschikt is in de Alkmaarse context. In deze keuzes worden de gevolgen voor de bovengrond en ondergrond nauwkeurig afgewogen.

Kennisknoop Alkmaar en diverse werkgelegenheid

Alkmaar neemt deel aan de Topsector Energie. De gemeente bouwt hiermee aan een energiecluster van internationale faam als West-Europees centrum van duurzame energie. Genoemd mogen worden het Energy Innovation Park op de Boekerveer, initiatieven op het gebied van groen gas en biovergassing en De incubator IDEA voor small business development, gevestigd bij Inholland.

Alkmaar is een stad met een stabiel economisch klimaat. Diversiteit aan werkgelegenheid maakt dat er minder heftig wordt gereageerd op economische teruggang of kentering. Innovatie zorgt daarnaast voor welvaartsgroei. Toekomstige economische kansen van het stedelijk gebied worden vergroot door de functie en beleving van de binnenstad en van de functie van de dorpen (economisch en sociaal) te versterken, waarbij Alkmaar niet alleen de detailhandel betreft, maar ook de vrijetijdsindustrie.

(een legenda vindt u op het uitklapvel op pag 2)

Ambitie III

toekomstbestendig en innovatief LANDELIJK GEBIED

Alkmaarse kwaliteiten

- Het landelijk gebied is aantrekkelijk voor recreatie en toerisme door de Stelling van Amsterdam, de vele molens van de Schermer en de veenweidegebieden
- De rijke historie van De Rijk is nog goed afleesbaar, met als gevolg een grote aantrekkingskracht op toeristen
- De Schermer droogmakerij is een unieke innovatie uit de 17de eeuw, waarvan de werking en functie tot de dag van vandaag zijn behouden
- Het landschap van de Schermer kenmerkt zich door een heldere structuur en openheid
- Het landelijk gebied maakt onderdeel uit van de innovatieve regio Greenport Noord-Holland-Noord en het Nationaal Landschap Laag Holland
- De dorpen in het landelijk gebied hebben een grote mate van eigenheid behouden
- Het natuurgebied Eilandspolder is als water- en vogelrijk natuurgebied aantrekkelijk voor recreanten

Relevante maatschappelijke trends

- Er is sprake van een voortgaande schaalvergroting in de agrarische sector
- Nieuwe technologie leidt tot nieuwe mogelijkheden in de agrarische sector
- De herkenbaarheid en kwaliteit van het landschap worden steeds hoger gewaardeerd
- Het toerisme groeit. Met globalisering ontstaat een trend op lokale oriëntatie
- De vraag naar lokaal geproduceerd, biologisch voedsel neemt toe
- De opwarming van de aarde zet gestaag door met wateroverschot- en tekort als gevolg
- West-Nederland daalt langzaam met verzilting van het grondwater als gevolg

Ambitiepunten

- Begeleiden schaalvergroting agrarische percelen
- Passende invulling vrijkomende agrarische bebouwing
- Meer ruimte voor kleinschalige initiatieven
- Ruimte voor innovatieve landbouw om het veenweidegebied te behouden
- Dialoog starten over toekomstige waterproblematiek
- Opvangen bodemdaling en verzilting
- Versterken cultuurhistorische kenmerken landschap
- Versterken identiteit en vitaliteit dorpen

toekomstbestendig en innovatief LANDELIJK GEBIED

Algemeen

Het landelijk gebied vormt een bijzonder gebied met een eigen identiteit en dynamiek. De gemeente streeft naar behoud van het landschap en faciliteert tegelijkertijd de veranderingen in de landbouw. Het zichtbaar houden en zelfs versterken van de werking van de grandioze waterhuiskundige machine die de Schermdroogmakerij in feite is, vormt een belangrijk uitgangspunt voor iedere ontwikkeling in de droogmakerij. Om de Eilandspolder in de toekomst herkenbaar te houden, wordt gezocht naar kleinschalige ontwikkelingsmogelijkheden en nieuwe vormen van natte landbouw.

Schaalvergroting landbouw

Het landelijk gebied vormt in hoofdzaak een agrarisch productiegebied. In de toekomst daalt het aantal agrarische bedrijven, maar krijgen de bedrijven die overblijven een grotere ruimtebehoefte met een toename van het bouwvlak als gevolg. Deze ontwikkeling zal worden gefaciliteerd vanuit economisch oogpunt. Daarbij is vanuit landschappelijk en recreatief oogpunt ook van belang de landschappelijke kwaliteiten te waarborgen, zodat het landelijk gebied goed beleefbaar blijft.

Samen met agrariërs, land- en tuinbouworganisaties en natuurbeheerders

zoekt de gemeente naar een juiste wijze van landschappelijke inpassing van de schaalvergroting. In de tussenfase faciliteert de gemeente uitbreidingen van agrarische bedrijven op basis van een landschappelijk inpassingsplan waarbij wordt aangetoond dat de ontwikkeling het gebiedseigen erf zichtbaarder maakt.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Een bij-effect van de schaalvergroting in de landbouw is het vrijkomen van agrarische bebouwing. Als uitgangspunt van ontwikkeling geldt het zichtbaar en beleefbaar maken van het gebiedseigen erf. Kleinschalige ontwikkelingen zijn mogelijk om de kosten van de erfinrichting te dragen. Het gaat hier om vormen van kleinschalig wonen, recreatie en agrarisch-ondersteunende bedrijven. Grootschalige ontwikkelingen op vrijkomende erven of ontwikkelingen die het landschap verrommelen zijn nadrukkelijk niet het uitgangspunt. Alkmaar maakt een duidelijke keuze voor functies in vrijkomende agrarische bebouwing, waarbij bij voorkeur geen vestiging plaatsvindt van niet-agrarische bedrijven buiten de recreatieve sector.

Kleinschalige initiatieven

Naast volledig agrarische bedrijven is er in het landelijk gebied plaats voor kleinschalige recreatieve initiatieven om het toeristisch gebruik van het gebied te stimuleren. Mengvormen van agrarische bedrijvigheid met recreatieve nevenactiviteiten zijn denkbaar.

Innovatieve landbouw behoudt veenweidegebied

Het behoud van de veenweidegebieden is belangrijk vanuit landschappelijk en recreatief oogpunt. Ook milieutechnisch levert goed beheer van de gebieden door het tegengaan van het verdampen van CO₂-gassen een positief effect op. Het beheer van het gebied is prijzig en kosten zullen met de klimaatverandering op komst verder stijgen. Huidige economische agrarische modellen komen daardoor onder druk te staan. Daarom zet Alkmaar in op innovatieve vormen van landbouw, zoals natte teelten. Ook kleinschalige ontwikkelingen worden toegestaan in het gebied om voor inkomsten te zorgen voor de beheerders van het gebied. Dat kunnen agrarische en/of recreatieve functies zijn. Daardoor kan het gebied meer bezoekers trekken, waar ook bestaande voorzieningen in de dorpskernen van kunnen profiteren.

Toekomstige uitdaging: water

De klimaatverandering brengt een extremer weerbeeld met zich mee: er komen meer perioden van wateroverlast, maar ook meer droge perioden. Beide ontwikkelingen hebben invloed op het landschap en de agrarische productie. De gemeente faciliteert initiatieven om wateroverlast- en tekorten in het landelijk gebied te voorkomen. Primair betreft het hier de verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. De gemeente vraagt aandacht voor het onderkennen van toekomstige uitdagingen op het gebied van water en de klimaatverandering. Samen met grondeigenaren en het hoogheemraadschap zoekt de gemeente in dialoog naar oplossingen van dit watervraagstuk.

Bodemdaling en verzilting

De verzilting van de grond door bodemdaling vormt een andere uitdaging. De huidige praktijk van periodiek doorspoelen van het watersysteem is niet duurzaam. In de toekomst zal het beschikken over voldoende zoet water steeds meer een zaak worden van grondeigenaren en gebiedsbeheerders. De gemeente faciliteert de zoektocht naar ruimtelijke oplossingen voor deze uitdaging.

toekomstbestendig en innovatief LANDELIJK GEBIED

Bijdrage waterkwaliteit

De waterkwaliteit van vaarten en kanalen in Alkmaar is sinds 1990 verbeterd, maar stagneert de laatste jaren. De gehalten aan fosfor, de meest kritische voedingsstof voor de vergroting van de voedselrijkdom (eutrofiëring) in het zoete water, zijn sinds 2000 niet meer verbeterd. Verbetering van waterkwaliteit vanuit ecologisch opzicht is dan ook een belangrijke opgave. Verantwoordelijk voor de waterkwaliteit is het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. De gemeente ziet mogelijkheden om het waterhuishoudkundige systeem van de Schermer in te zetten om de waterkwaliteit op termijn te verhogen en zoekt naar mogelijkheden om de agrarische schaalvergroting te relateren aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Bij het opstellen van een strategie om de schaalvergroting op te vangen, zullen in ieder geval het hoogheemraadschap, agrarische vertegenwoordigers en landschapsorganisaties worden betrokken.

Cultuurhistorische kenmerken landschap

De leesbaarheid van het landschap wordt in de ruimtelijke beleving steeds belangrijker. Bij een keuze voor een compacte stad, ligt het voor de hand dat ook het landelijk gebied in de toekomst goed beleefbaar blijft. Het landelijk gebied vormt niet alleen een agrarisch productiegebied, maar ook de voortuin van de stad. Een aantrekkelijk landelijk gebied om de stad heen is een van de factoren waarop bewoners hun stad waarderen. Daarom zet Alkmaar in op het ontwikkelen van nieuwe recreatieve routes om het landelijk gebied beter toegankelijk te maken.

Identiteit en vitaliteit dorpen

De dorpen in het landelijk gebied beschikken allemaal over hun eigen kenmerken. De Rijkpolder geldt als de historische parel van de regio. Kleinschalige woonontwikkelingen binnen de dorpen kunnen de bestaande dorpsstructuur bekrachtigen. Het ontwikkelen van generieke woningbouwplannen zonder contextuele inpassing zijn niet het uitgangspunt. Als leidraad geldt het dorps eigen ontwikkelen: de oorspronkelijke dorpsstructuur is leidend als ruimtelijk uitgangspunt voor nieuwe kleinschalige ontwikkelingen. De dorpen blijven compact, met uitzondering van Stompvoren, waar nog een westelijk deel aan wordt toegevoegd als laatste afsluiting van het dorp.

Het is belangrijk de gemeenschapszin en daarmee de vitaliteit in de dorpen te behouden. De toename van mobiliteit en de technologische vooruitgang maken het mogelijk in relatieve isolatie te kunnen beschikken over veel voorzieningen, zoals zorg of dagelijkse boodschappen. Het menselijke aspect van elkaar ontmoeten moet daar niet onder leiden en blijft centraal staan in de dorpen. De gemeente stimuleert daarom plannen om nieuwe lokale voorzieningen in de dorpskernen te ontwikkelen. Een goed voorbeeld daarvan is de ontwikkeling van het dorps hart Stompvoren.

Uitvoeringsagenda

Duidelijkheid

Ruimtelijke programma's vormen de middelen om de ambities van de omgevingsvisie in de praktijk tot uitvoer te brengen. Tezamen vormen zij de uitvoeringsagenda van de omgevingsvisie. Op basis van de agenda worden prioriteiten gesteld aan de uitvoering. Dat zorgt vooraf bij alle betrokken partijen die bouwen aan de toekomst van Alkmaar voor duidelijkheid over de gemeentelijke prioritering en de rol die de gemeente op zich neemt bij uitvoering van de omgevingsvisie.

Flexibiliteit

Tijdens de uitvoering kunnen programma's worden bijgesteld als de situatie daarom vraagt. Daarmee wordt de omgevingsvisie geen star document, maar kan deze flexibel worden ingezet om vorm te geven aan de ambities over een langere termijn met een mogelijk veranderende tijdsgeest. Wat steeds overeind blijft, zijn de hoofdlijnen van de ambities en daarmee de stippen op de horizon.

Verankeren van de visie

De verankering van de omgevingsvisie vindt plaats door het vaststellen van omgevingsplannen. Omgevingsplannen vormen per gebied de planologisch-juridische uitwerking van de omgevingsvisie. Hierin is plaats voor concrete ontwikkelingsmogelijkheden op perceelniveau.

Het college heeft bovendien de bevoegdheid om programma's vast te stellen in een uitvoeringsagenda. Na vaststelling van de omgevingsvisie stelt het college een uitvoeringsagenda op en brengt daarin een prioritering aan, passend bij de ambities van deze omgevingsvisie. Daarmee krijgt de omgevingsvisie naast een kaderstellend ook een uitvoerend karakter en worden de ambities stevig verankerd in een voortgaand praktisch proces.

Procesbeschrijving uitvoering

Op basis van de vastgestelde omgevingsvisie stelt het college een uitvoeringsagenda op met daarin de relevante programmering om de visie tot uitvoer te brengen. Een groot aantal bestaande programma's wordt hierin opgenomen als voortzetting van het bestaande beleid. Waar nodig, worden de bestaande programma's aangepast aan de ambities zoals opgenomen in de omgevingsvisie.

Het college maakt periodiek inzichtelijk welke programma's zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda. Hierdoor wordt het mogelijk om gedurende de looptijd van de omgevingsvisie de voortgang van het uitvoeren van de ambities te volgen. Aanvullende onderzoeken om uitvoering te geven aan de ambities uit de omgevingsvisie, zoals milieueffectrapportages vormen onderdeel van de uitvoeringsprogramma's.

Naast het opnemen van bestaande programma's is er ruimte voor het opnemen van nieuwe programma's. Het college zal in ieder geval een uitvoeringsprogramma opnemen met betrekking tot de ontwikkelen van de kanaalzone.

Colofon

Deze omgevingsvisie is een uitgave van team Vormgeving van Gemeente Alkmaar

Vormgeving: team Vormgeving

Druk: Marcelis dékâve

Niet van alle afbeeldingen hebben wij de eigenaar kunnen achterhalen. Herkent u een afbeelding van u, wilt u dan contact met ons opnemen?

